

Одело мртвог човека

Напољу је био хладан и тмуран априлски дан. Улицама замрлог источноевропског града у којем је животарило око сто хиљада људи дувао је непријатан северни ветар. Иако је пролеће већ календарски било почело, елан се слабо осећао на лицима људи; пролазили су журећи за својим свакодневним, најчешће егзистенцијалним бригаама. Ипак, један човек је деловао другачије.

У чистом и испегланом сивом сакоу обученом преко топле црне ролке улицом је ходао смиреним корацама. Фућкајући дим из луле мимоилазио се са ужурбаним безличним приликама, док му је ветар дувао кроз седу косу. Застао је поред канте за смеће са пепељаром, ноншалантно из унутрашњег џепа сакоа узео малу алатку и њоме извадио пепео из луле у пепељару, а потом је лулу и алатку лежерно вратио у исти џеп. Затим је благим корацама ушетао у продавницу алата.

Прошао је поред косилица, прешао незаинтересованим погледом преко полица са гедорама, пумпама за воду, електричним агрегатима и пошао право према каси, иза које је стајао продавац. Био је окренут леђима, јер је слагао ствари по полицама.

– Добар дан желим – рече човек продавцу, уљудним тоном. Продавац се брзо окренуо према муштерији. У питању је био младић од тридесетак година, средње висине и складне грађе, кратке смеђе косе, обријан, у црвеном дуксу са капуљачом и засуканим рукавима.

– Добар да... О, па то сте Ви! Добар дан, професоре Крстићу – рече продавац.

– Златко?! Чудно ми је што те видим овде! Чуо сам

пре неколико година да радиш у градској управи – одговори рафинирани старији господин, док се руковао са младићем.

– Радио сам око годину дана. Сада сам продавац овде, већ више од три године.

– Штета! Био си обећавајући студент историје. Један од бољих које сам имао. Надам се да је ово само прелазна фаза!

– Па, ето... Али... Изволите, шта могу да учиним за Вас?

– Треба ми супер лепак, неки који стварно држи.

– Стиже одмах! Ево га!

– Како иде продаја алата? – упита професор Крстић док је плаћао.

– Па, није тако занимљива као Ваша предавања о Другом светском рату.

– Верујем... Заиста сам се био обрадовао када сам чуо да си добио приправнички посао у градској управи! Мислио сам да ћемо се некад срести тамо, а не у продавници алата.

– Па ето... Испречиле су се друге околности...

– Какве околности?

– Компликоване околности. Просто... Није било као што сам очекивао. Све је било тако... Људи су били... Не знам – говорио Златко.

– Хм, па видиш... Наши људи тешко разумевају пуну ширину Другог светског рата, јер су о његовом исходу одлучиле велике и добро организоване машинерије, које су пажљиво разрађивале све детаље и правилно користиле људски потенцијал, при том не губећи из вида ширу слику; уређени системи који су размишљали о логистици, индустрији, борби за нафтна поља, развијању нових оружја и технологија, који су имали уз себе штампу и Холивуд. Код нас су многи до данас остали у основи примитивни

шумски људи. Заносе се идеологијама које могу истаћи на челу. Мрзе оне са другачијом идеологијом. А нису способни да успоставе и одрже било какав уређен систем.

– Зар и фашизам није тежио томе да буде ефикасан систем? – упита Златко, док је полако разврставао неке алатке на тезги.

– Фашизам је нефункционалан антисистем. Ту су на врху лествице дубоко поремећене особе, потекле из друштвеног талоба, које не могу да правилно процењују ситуацију и да доносе добре одлуке. Такав антисистем осуђен је да се у неком тренутку сруши сам од себе. Мада, нажалост, неке околности могу да га учине трајнијим – рече професор озбиљнијим тоном.

– Какве околности? – упитао је Златко, оставивши алат и погледавши професора замишљено.

Професор Крстић је најпре ћутао неколико секунди, посматрајући бившег студента. Онда је рекао: – Знаш ли шта ти је потребно да би ти ствари кренуле? Одело, добро одело.

– Тренутно немам тако велику уштеђевину, а и нисам мислио да ми је приоритет.

– Не брине за новац! – утешио је професор Златка и наставио: – Имам једну пријатељицу. Зове се Ана. Она шије приступачна одела, јер их прави за посебну намену.

– Какву намену? – упита Златко, на шта се професор само загонетно насмешио.

– Видећеш и сам. Њена радња се налази поред градског гробља. Препознаћеш је по логоу са сребрном ружом. Иако се радња затвара око пет, Ана тамо често шије до касно увече. Иди већ вечерас; шта имаш да изгубиш? – сугерисао је професор Крстић смешкајући се. Затим се поздравио са Златком и кренуо из радње. А онда се још једном осврнуо ка бившем студенту и обратио му се: – Драго ми је што ниси испао примитиван шумски човек који

размишља о некој комбинацији за плен, уз неку велику идеологију истакнуту на челу...

– Откуд знате да нисам испао такав?

– Зато што имаш потенцијал да постанеш изврстан историчар, а радиш у продавници алата – насмеши се професор.

Златко се поново окренуо и наставио да слаже шрафциgere и четке за фарбање на полицу изнад себе, када је приметио Татјану, колегиницу из продавнице, како заводљивим ходом иде према њему. Била је ниска и згодна црнка дуге косе и израженог стаса. Очи су јој биле продорне, оивичене густим трепавицама. Носила је узану белу мајицу са крагницом, раскопчаних дугмића, као и плаве фармерице које су наглашавале њену савршену фигуру. На левој подлактици имала је тетоважу са својим именом, а на прсту бурму. Боре и озбиљан поглед одавали су утисак жене, мада је Златку увек била привлачнија од многих млађих девојака.

– Ех, сва срећа па је петак – рече она умиљатим тоном да започне разговор. Затим га упита: – Ко је био онај човек што је причао са тобом?

– То је био мој стари професор. Само смо мало ћаскали – одговори он.

– Сећаш ли се шта сам ти говорила када си причао како си напустио градску управу јер ниси хтео да имаш посла са партијама и комбинацијама? Треба да користиш такве прилике. На крају, да би урадио нешто у животу, ипак ти требају везе и комбинације! То је једини начин, остало су приче за малу децу! Ти јеси мало другачији од већине. Ти то можеш, ако прихватиш реалност! А и кад се већ ниси оженио, као што би требало, можеш да се посветиш томе.

– Само сам се испричао са старим професором, ништа више – одговори јој Златко, нешто тишим гласом, на шта се Татјана иронично насмешила.

– Знаш, када сумњам да мој муж нешто крије, ја га само озбиљно погледам и кажем: „Све знам”! И онда ми он призна. Једноставно је, али делује – говорила је Тајјана.

– Ништа не кријем, само смо ћаскали – рече јој он.

Сат времена касније Златко је лежао на кревету у свом стану и гледао у плафон. Скроман једнособни стан био је чист, уредан и практично опремљен. Једино што се посебно истицало била је слика витеза на зиду, коју је купио од неког уличног уметника, још док је студирао. Разговор са професором Крстићем на кратко га је вратио у време када је био млађи, сигурнији у своју сврху, а и оптимистичнији у погледу будућности. Помисао да ће се у понедељак вратити у продавницу алата депримирао га је.

А ни његов стари посао у градској управи није био мање депримирајући! Само се радило нешто важније, бар наизглед! Професор Крстић је добро описао људе из тог света. Фигуративно речено, на челу су имали неку идеологију и мрзели су оне са другачијом идеологијом. А сви су имали неку комбинацију – били су учлањени у партије, или само обични послушници. Ако су се и разликовали по идеологијама, по томе су били идентични. Зато су ту остали дуго. Захваљујући комбинацији и бахатом понашању. Углавном су то радили јер им је од тога зависило опстанак. Опстанак са стилком.

Златко је сада сматрао свој живот бесмисленим и промашеним. Преплавио га је толики осећај бесциљности да је чак помишљао како би могао да проживи остатак свог живота лежећи на том кревету и гледајући у плафон. Желео је да напише књигу, али није знао о чему. Помислио је: „Имам тридесет година, радим као обичан продавац, нисам засновао породицу”.

Помисао о породици подсетила га је на Тајјану. Када је почео да ради у продавници алата, она је стално говорила како се никад неће удати и како ће урадити нешто

посебно у животу. А онда је напунила тридесет година и ушла у везу са неамбициозним радником у продавници брзе хране, много мање привлачним од ње. За непуних пет месеци удала се за њега и отишла на трудничко боловање, са којег се вратила пре око пола године. Сада има сина и сваки дан оставља статусе на Фејсбуку како јој је породица највећи успех у животу. И стално опомиње њега да и сâм треба да се ожени! Иако се осећао грозно што тако размишља, Златко је наслућивао да је Тајјани породица само утешна награда, односно инстант сврха у животу. Колико год да му је њена појава деловала вруће, Златко ју је сматрао за хладну, прорачунату и празну особу.

Погледао је на зидни сат. Прошло је седам, ускоро ће почети да пада мрак. Више није ни размишљао, само је лежао на кревету и гледао у плафон.

Нешто касније ходао је улицом са рукама у џеповима. Није могао да верује куда се запутио, али свеједно није имао бољу идеју шта би могао вечерас да ради. Када је пришао градском гробљу, прошао је поред човека који је седео поред тротоара. Био је то неотесан човек; необријан, у прљавом старом оделу, са похабаним шеширом. Човек му се обратио, док је Златко пролазио поред њега:

– Брате, молим те, дај ми неки динар...

Златко је застао, извадио из џепа двадесет динара и пружио их човеку, који је прво узео новац, а онда и почео да виче:

– Само толико, срам те било! Како те није срамота, мали! Ти имаш, а мени дајеш само толико!

– Океј, брате, ако ти не одговара, остави – рече Златко и узео двадесет динара из човекове руке.

– Па ти си лопов, узимаш мој новац! Имаш, а узимаш и моје! Срам те било, покварени човече!

– Ма иди, бре – рече Златко, док му је бацао назад

згужваних двадесет динара.

Свађа са просјаком толико је помела Златка да је само одједанпут приметио да се нашао испред продавнице која је имала светлећи лого сребрне руже. Продавница је била затворена, али је светло унутра било упаљено. Златко је покуцао. Убрзо, врата му је отворила лепа жена средњих година, дотерана и отмена, са витком фигуром и у елегантној одећи.

– Добро вече! Затворени смо, али кад сте већ ту, изволите – рече му она.

– Добро вече! Потребно ми је одело. Препоручио ми Вас је професор Крстић.

– А, професор Крстић! За кога Вам је потребно одело?

– За мене.

– За Вас?! – упита жена зачуђено.

– Да – одговори Златко.

– Искрено сажаљевам Вашу ситуацију. Штета, тако сте млади... Уђите!

Збуњени Златко је ушао у продавницу и осмотрио око себе. Била је то уредна мала радња, са вратима која су водила у задњу собу. Неколико одела било је изложено на полици, а кутије са ципелама биле су послогане у углу. Поред њих је био мали округли сто са две столице. На столу су се налазиле две чаше, црвено вино и пепељара. На једном зиду било је огледало, а једина истакнута слика била је фотографија кројачице у загрљају човека сличних година.

– То сте Ви и Ваш муж на фотографији? – упита Златко.

– То је мој човек, а не муж. Никада се нисмо венчали, јер је он хришћанин, а ја сам Јеврејка. Ипак, живимо срећно заједно већ дуго. Узгред, ја сам Ана – рече љубазно жена.

- Ја сам Златко.
- Драго ми је, Златко. А од чега сте тешко болесни? ...Ако није неумесно од мене да питам... Углавном су моје муштерије старији људи...
- Болестан? Није ми ништа!
- А зашто сте онда дошли да наручите одело за вечни починак?!
- Одело за вечни починак?!
- Да. Ја правим одела у којима ће људи бити сахрањени. Многе моје задовољне муштерије почивају на оном гробљу преко пута, у оделима која сам им ја сашила. Зар Ви то не знате? Шта вам је професор Крстић рекао?
- Рекао ми је да код Вас могу набавити приступачно одело – одговори Златко тишим тоном, са изразом неверице на лицу.
- А, да! Наравно. Ожалошћене породице многе моје муштерије сахране у другим градовима. А пошто су умрли, никада не дођу по своја одела, која су наручили. Тако да ми по неко одело увек претекне. Она су изложена овде у радњи. Али – полако! Седите прво за сто, да Вам узмем меру!
- Можда ово није тако добра идеја – рече он док је седао.
- Ма, хајдете... Чим сте дошли код мене, значи да је добра идеја – рече Ана смешкајући се и насу му чашу вина. Затим седе на другу столицу, насу и себи чашу вина, па запали цигарету.
- Чиме се бавите, младићу?
- Ја сам историчар, али тренутно радим као продавац алата.
- То је лепо. Да ли је то оно што сте желели?
- Не баш..
- А шта сте желели?
- Да будем срећан и испуњен. И да не будем

разочарење за друге.

– Младићу, па Ви желите потпуно супротне ствари! Сваки срећан и испуњен човек велико је разочарење за друге!

– Не разумем – збуњено одговори Златко и попи гутљај вина.

– Ја сам увек била велико разочарење свима, зато што се нисам удала. Али сам срећна и испуњена! Када бих могла да почнем поново, опет бих одабрала да живим са човеком, а не са мужем. Ако разумете...

– Не разумем...

– Шта мислите, шта би требало да урадите па да други не буду разочарани?

– Да будем успешан, заснујем породицу...

– А шта мислите да би Вас чинило срећним и испуњеним?

– Нисам сигуран...

– Ех, да... То је једна од великих мистерија живота. Увек тачно знамо шта би задовољило друге, а нисмо сигурни шта би задовољило нас! Шта је то што чини човека испуњеним? Шта је то што уопште чини човека, што прави разлику између човека и будале? – упита га Ана смешећи се и отпи гутљај вина.

– Да ли је то одело? – упита он.

– Хм... Можда... А можда и није! – рече она па устаде од стола и оде до полице. Одмерила је Златка од главе до пете, показала му једно елегантно тамносиво одело и наставила: – Мислим да би Вам ово одговарало!

– То је одело мртвог човека?! – упита он док је устајао са столице.

– То је одлично и веома приступачно одело мртвог човека! Можете га пробати у задњој соби. Узмите и ове ципеле, белу кошуљу и сиву лептир машну. Иду заједно са оделом.

– Па, не знам...

– Ма хајдете, као да је прављено за Вас – рече љубазно Ана и положи му руку на раме.

Забезекнут њеном изјавом, одједном се осетио као да је у трансу. Без поговора је отишао у задњу собу и обукао белу кошуљу и тамносиво одело. Обуо је ципеле, ставио лептир машну и вратио се у радњу.

– Видите да Вам одлично стоји! Спаковаћу Вам стару одећу у кесу, да се не пресвлачите поново. Цена је записана овде.

Златко је платио, узео кесу са старом одећом, па се погледао у огледало. Изгледао је самом себи некако чудно и безлично. Помислио је да је ово можда ипак била лоша идеја и једва је чекао да се врати у стан и поново обуче своју одећу!

– Делујете мало превише укрућено. Да ли знате упутство за ношење одела? – упита га Ана загонетно.

– Нисам знао да одела имају упутство за ношење?

– Лако је! Када носите елегантно одело, изнутра треба да будете чврсти као челик, а споља да делујете лежерно. То је све!

– Не разумем..

– Нема везе, само запамтите! Изнутра чврст као челик, а споља лежеран! – рече она и допрати га до врата.

– Драго ми је што нисте узели ово одело јер сте тешко болесни. Желим Вам срећу! Пазите само док будете ишли кући! Улице око гробља увече су опасне. Боље да прођете кроз гробље, да избегнете разбојнике чија је ово територија. Кроз гробље ретко ко иде ноћу – рече му она испраћајући га.

У новом оделу и са кесом у руци, Златко је, и даље као у трансу, кренуо кроз гробље. „Не могу да верујем да идем кроз гробље, по мраку, у оделу мртвог човека”, размишљао је у себи, док је осматрао надгробне

споменике. Ипак, осећај му није био толико страشان, јер је у позадини видео зграде са упаљеним светлима и чуо буку аутомобила у даљини.

А онда је видео силуету која му се приближавала из супротног правца. Не обазирјући се на то, наставио је да хода. Тада човек из мрака повика:

– Дођи! Дођи овамо!

Златко је застао и укопао се у месту од страха. Посматрао је силуету која му се приближавала. Видео је да је то старији човек у тексас јакни. Није могао да му јасно види лице, иако му је човек сад већ пришао близу, на свега неколико метара. Почео је да га облива хладан зној.

Тада је до човека дотрчао црни пас. Човек је извадио поводац и обратио се псу, док га је везивао:

– Па где си ти побегао, па да морам да те зовем да дођеш?

„То је само неки човек који шета пса! Прибери се!” – помислио је Златко док се мимоилазио са човеком и псом.

Наставио је да хода кроз гробље. Посматрао је споменике и фигуре на гробовима. Није могао да прочита имена јер је био мрак. Видео је само стазу испред себе. Стазу која се назирала кроз месечеву светлост. Размишљао је зашто се људи плаше да иду ноћу кроз гробље. Због сујеверја, наравно! Јер верују да гробљем ноћу шетају повампирени лешеве.

Али и због потиснутог страха од смрти. Једном давно је са пријатељима гледао трку Формуле један. Један возач је доживео страشان удес, док је покушавао да обиђе другог возача. Но Златку је најупечатљивији био снимак камере из перспективе возача који је доживео удес. Мотао је волан рукама покушавајући да обиђе ривала, а онда је за само једну секунду завршио у зиду поред пута. Био је потпуно концентрисан на дуел, те да је погинуо не би ни био свестан тога, јер се све одиграло брзо. Зато су гробља

страшна. Ми живимо живот ни не размишљајући о својој смрти као могућности која може да се деси сваког тренутка. А овде свуда около леже непобитни докази да је то сасвим извесно.

Да ли је потиснути страх од смрти мистериозна сила која нас покреће? Да ли због тога хоћемо да заснујемо породицу, да направимо каријеру, да бисмо задовољили друге? Да би нам на надгробном споменику писало „отац”, „лекар”, или нешто друго? Зар је човек предодређен да води бесмислен живот, одређен и прогоњен смрћу као једином извесношћу? Одбијао је да поверује у то. Мора да постоји нешто више!

А онда га је у размишљању прекинула вика у даљини:

– Шта хоћете?!

– Не опири се, само ћеш погоршати! Дај ранац!

Полако се пришуњао кроз гробље и, кријући се иза надгробног споменика, посматрао је сцену на тротоару, тик уз гробље. Двојица разбојника у фармерицама и танким јакнама са капуљачама преко главе пљачкали су девојку од двадесет и нешто година. Све је могао да види, пошто није било оградe. Један ју је рукама држао за подлактице, док је други покушавао да јој скине ранац. Она се опирала, колико је могла. Полако је кренуо да се склони даље, док и њега нису приметили!

А онда је застао и присетио се својих ранијих мисли.

„Ја сам обичан трговац алатом и немам породицу. На мом гробу неће писати ни историчар, ни отац. Немам шта да изгубим” – размишљао је у себи. И преломио је. Спустио је кесу са својом старом одећом поред једног гроба, полако да не направи буку.

Затим је силовито истрчао из гробља према разбојницима и, на њихово изненађење, одгурнуо рукама

оног који је покушавао да девојци скине ранац! Разбојник је пао, а Златко се окренуо према другом, који је пустио девојчине руке. Озбиљним погледом осмотрио је Златка, а онда завукао руку у џеп.

Нож! Сечиво је само севнуло на месечини када га је разбојник са капуљачом извукао и окренуо према Златку.

– Лепо одело, брате! – рекао је разбојник са ножем.

– Пустите га! – викнула је девојка.

– Чекај, мала, доћи ћеш и ти на ред! Скини му сако, да га мало прекројим – рекао је разбојник са сечивом у руци другом разбојнику, који је већ устао.

Други разбојник је стргао тамносиви сако са Златка и бацио га разбојнику са ножем. Овај се најпре завидно насмешио, па је почео да разгледа сако. Одједном, лице му је пребледело. Посматрао је лого сребрне руже ушивен на унутрашњој постави сакоа. Подигао је главу и погледао ка гробљу, одакле је Златко истрчао. Онда је полако, значајним погледом и са исконским страхом у очима погледао у Златка. Затим је панично бацио сако и почео да бежи.

Други разбојник је то у неверици посматрао. Погледао је прво у Златка, па у девојку, схвативши да је њих двоје. Као што су и хијене и шакали опасни само у чопору, одједном се осетио угроженим када је остао сâм, па је и он побегао у другом правцу. Девојка је подигла сако са земље и пружила га Златку.

– Хвала Вам, господине – рече.

Он узе сако, посматрајући је. Била је прелепа. Средње висине, коврцаве смеђе косе, правилног лица, пуних усана и нежних зелених очију. Готово савршена фигура назирала се испод танког белог капута. На капуту је била истакнута црна плочица, која означава да је у жалости због нечије смрти.

Никада није видео лепше створење! На брзину се

прибрао од призора пред собом.

– Нема на чему, госпођице, само сам обављао своју дужност – рече он самоувереним гласом, док је облачио тамносиви сако. Упита је: – Желите ли да Вас отпратим кроз улицу до булеvara? Можда има још разбојника околo..

– Па, зашто да не? Хвала Вам.

Наставили су да ходају кроз мрачну уличицу поред градског гробља. Златко се после сусрета са разбојницима осећао боље и самоувереније. На тренутак је заборавио на продавницу алата и мисли о бесмислености свог живота. Размишљао је о Анином упутству: „Изнутра чврст као челик, а споља лежеран”. Суптилно се шепурећи док је ходао, уживао је у девојчином друштву. Пролазили су поред оног истог просјака, који је и даље седео крај тротоара. Када их је приметио, обратио им се:

– Хеј, брате, дај неки динар! Молим те, брате!

Златко ноншалантно извади из џепа двадесет динара и поново пружи новац просјаку, који узне новца, па поче да виче:

– Само толико? Срам те било! Види какво одело имаш, види какву девојку шеташ, а мени само толико! Покварени човече! Такви као ти су проблем овог света!

Девојци је било видно непријатно, а Златко се само елегантним покретом тела окренуо и благо нагнуо ка просјаку, те му је, рафинираним маниром, рекао:

– Пријатно вече, господине!

Просјак је заћутао и зачуђено гледао у пар, док је девојка озбиљним погледом осмотрила Златка.

– Извините, спасли сте ме, а нисам Вам се ни представила! Ја сам Анђела, Анђела Петровић.

– Златко Војинов. Драго ми је, Анђела – рече он и рукова се са њом, најпре мало чвршће, а затим благо попусти стисак.

– Чиме се бавите, Златко?

– Ја сам историчар. Радио сам у градској управи, па сам прешао у приватни сектор. Не радим у струци, али сам пред почетком писања књиге – одговори он самоуверено и даље размишљајући о Анином упутству за ношење одела.

– Ја сам веб-дизајнер. Радим као слободњак.

– То делује као лепо занимање – констатова уљудно Златко.

– Па, волим да стварам склад. Али никад нисам потпуно задовољна и стално покушавам изнова! На нове и оригиналне начине – рече она смешећи се, са благо нагнутом главом, па потом упита Златка: – А Ви? Због чега сте постали историчар?

– Зато што сам волео витезове кад сам био дечак. Неки дечаци воле диносаурусе, а неки витезове. Ја сам од оних других – рече он шармантним тоном.

– Ха, па Ви сте и духовити. Овај... Знате, кренула сам на важан састанак са бившим колегом мог покојног оца. Можда би било претерано да Вас замолим, после оног што сте учинили за мене, али... Да ли бисте пошли са мном? Осећала бих се боље, само да се појавите са мном. Ништа више од тога!

– Мислите сад, вечерас?

– Да. Знате, мој отац је био директор гимназије. Умро је пре седам дана. Он и моја мајка развели су се пре више од десет година и од тада сам живела са њим, све до његове смрти. Не могу да Вам опишем како се осећам последњих дана... Као да се мој свет срушио и да сам протерана у неки други свет... Данас сам добила хитну поруку од очевог колеге и старог породичног пријатеља да треба да се нађемо вечерас. По његовом тону осећам да је важно. А и он, као близак пријатељ мог покојног оца, разуме како се осећам и не би ме звао без потребе. Кренула сам да се нађемо, када су ме напала она двојица. А онда сте се појавили Ви. Просто, делујете као поуздан човек, који

прихвата дужност не очекујући ништа заузврат. Знам да сте можда заузети, али пуно би ми значило.

– Не разумем зашто Вам треба моја подршка на састанку са старим породичним пријатељем?

– Зато што на састанку неће бити само он. Биће још двоје људи. Мислим да ћете се Ви некако боље уклопити међу њих, него ја. Молим Вас... Састанак је у једном кафићу и почиње за мање од пола сата. За сат времена ћете моћи да наставите својим путем.

– Па, у реду. Ако би Вам толико значило – рекао је Златко уљудним мирним тоном. Ипак, у себи је био одушевљен што неће морати да се растане са Анђелом кад је допрати до булеvara. Док су ишли, сетио се да је кесу са својом старом одећом оставио на гробљу. Али то му више није било важно.

Убрзо су стигли на место састанка. Ушли су у кафић са неонским светлима, која су се Златку учинила претераним, као да атмосферу чине превише извештаченом. Место је било пуно људи, али ипак не крцато. Гледао је људе око себе и схватио да је једино он дошао у оделу. То му је био потпуно нови осећај, али се трудио да се не ода. Покушавао је да делује што лежерније. Убрзо, човек средњих година, са којим је седело још двоје људи, махнуо је Анђели када ју је приметио. Анђела је пошла до његовог стола.

– Добро вече, Жарко – поздравила га је.

– Добро вече, Анђела. Како се држиш? – упитао ју је човек у карираној сивој кошуљи, уредно обријан и подшишан, са проседом косом, наочарима и пријатељским изразом лица.

– Држим се некако... Још не могу да се навикнем на то да га нема – одговори она.

– Верујем, на неки начин и мени је био као отац у професионалном смислу. Или, боље речено, био ми је

ментор – рекао је љубазни професор.

Анђела се јавила и осталима за столом, равнодушним гласом: – Добро вече, Милана; здраво, Бојане!

Милана и Бојан седели су лево и десно од Жарка. Милана је била лепа плава жена у касним четрдесетим, обучена у елегантну бордо блузу. Носила је огрлицу са дрвеним крстићем. Бојан је био Златкових година. Витак и свеже обријан, имао је зализану црну косу, лице правилних црта и елегантну сиву кошуљу, допуњену наизглед скупим сатом на левој руци.

– Ћао, лепотице, надам се да си добро... Мислим... Колико већ можеш бити добро – рекао је Бојан, док се Милана само културно јавила, без разговора. Бојан је упитао мало озбиљнијим тоном:

– А ко је то са тобом?

– Ово је Златко Војинов, мој пријатељ. Историчар, ради у приватном сектору. Златко, да те упознам са очевим колегама! Професор математике Жарко Суботић, дугогодишњи татин пријатељ и најближи сарадник. После татине смрти постао је вршилац дужности директора гимназије и главни је кандидат за новог директора. Вероватно то нико не би боље радио од њега! Бојан Јовичић, професор информатике и Милана Милорадов, татина... Односно сада Жаркова секретарица.

– А шта радиш у приватном сектору? – упита Бојан Златка, арогантним тоном и без персирања.

– Радим у једној фирми, која се углавном бави техником и алатом – одговори Златко самоуверено и неодређено, док су Анђела и он седали за сто, окренути лицем ка осталих троје.

– А, техника... Лепо! Ипак живимо у двадесет првом веку, који је век технологија и информација. Друштвене и класичне науке нису толико потребне. Скоро да су постале

куриозитет! Бар си се снашао – наставио је Бојан.

– Плаћа рачуне, господине Бојане – рече Златко лежерним тоном, док је у себи размишљао о просјаку, који га је раније те вечери избацио из такта. Бојан га је на неки чудан начин подсећао на њега. Схватио је да са Бојаном може изаћи на крај исто као и са просјаком – не наседајући на провокације.

– Анђела – обрати јој се озбиљно професор Жарко, нагнувши се према њој, па настави: – Можда је требало да дођеш сама, јер ћемо причати о озбиљним и поверљивим стварима...

– Уверавам Вас да пред Златком можете рећи све што и преда мном – одговори она.

Жарко је наставио:

– У реду! Познајем Анђелу од када је била девојчица. Ако она има поверења у Вас, Златко, онда ћу морати да имам и ја! Да ли си потражила у очевом радном столу код куће оно што сам ти рекао да потражиш?

– Мислите на очеву љубичасту флеш-меморију, на којој је водио дневник? Не, тражила сам је, али није нигде у његовом радном столу код куће. А зашто је она толико важна? – упита Анђела професора Жарка, који је најпре мало оклевао, па јој је одговорио озбиљним али смиреним тоном:

– Видиш, твој отац Богосав нас је напустио у веома тешком периоду за нашу школу. Као што знаш, гимназија се налази у згради која је некада била двораци оног аустријског грофа, који је основао наш град. Одмах преко пута старе католичке цркве, коју је такође он саградио. И ту је већ деценијама. Пре неколико година смо у подруму пронашли и тамницу у којој је гроф кажњавао своју непослушну послугу, као и тунел који води преко пута у цркву. Нико не улази у тај тунел. А онда је, пре једно две године, један локални богаташ, који је – хм, хајде да

кажемо: близак градским оцима – бацио око на нашу зграду. Хоће да ту направи неки ексклузивни хотел, а нас да пребаци у стару напуштenu зграду општинског суда, која сада нема никакву намену. У почетку нико није веровао у гласине, јер су звучале превише сулудо. Али сада знамо да је то реалност. Сутра ће локална телевизија то и званично објавити!

– Па то је страшно! Али мислим да мени то није толико важно као вама... Ја ипак нисам мој отац – рече Анђела.

– Свеједно, мислимо да постоји начин да се то спречи! Твој отац Богосав био је дошао у посед неких доказа који откривају да је до договора општине и дотичног богаташа дошло преко подмићивања и уцена. Ти докази су снимљени на његовој флеш-меморији. Једном приликом ми је то открио. У питању су снимци екрана електронске поште и томе слично. Зато је важно да до сутра нађемо ту меморију. Да имамо те доказе, када информација буде званично објављена! Ми смо стари грађани овог града и морамо то учинити за наш град – објаснио је професор Жарко.

– Али је не знам где је – одговорила је Анђела.

– Онда нам преостаје само једно: нас четворо – Бојан, Милана, ти и ја – морамо ноћас отићи до гимназије и потражити меморију! Ако није у стану, сигурно је тамо! Мораш поћи са нама и помоћи нам да пронађемо љубичасти флеш!

– Вечерас?! – зачудила се Анђела.

– Да, немамо пуно времена. Морамо поћи одмах – био је одлучан Жарко.

– Не видим зашто ја морам да идем, то је ваша ствар – одговори му она.

– Ти си познавала свога оца боље него ми. То нам може помоћи да пронађемо његову меморију. Заиста је

важно – објаснио јој је Жарко.

– Па... У реду. Али ако идем ја, иде и Златко са нама – рече Анђела и погледа у Златка продорним и нежним зеленим очима. Златко је био изненађен развојем догађаја. Изашао је из стана само да се прошета до Анине продавнице. Није чак ни планирао да купи одело! Али Анђела га је ухватила за руку. Гледао је у њене очи, покушавајући да остане прибран. Ћутао је неколико секунди, које су деловале као вечност. И опет је преломио.

– Добро, ако ти хоћеш да пођем, онда ћу ићи са вама – рекао је Златко Анђели.

– То не долази у обзир! Ово је наша интерна ствар – убацио се Бојан.

– Ако Анђела хоће да идем са Вама, онда идем – одговорио је Златко Бојану озбиљно, али смирено.

– Хм... Кажеш да верујеш овом младићу? – упитао је Жарко Анђелу.

– Да, верујем му – одговори она одлучно.

– У том случају не треба да губимо време на расправу! У мом ауту има места за петоро. Идемо! – рече професор Жарко и устаде од стола. За њим су устали и остали.

Непуних пола сата касније аутомобил се зауставио испред високе старе оgrade од кованог гвожђа. Изашли су из аута и пошли према капији. Жарко и Бојан су ишли први; Златко, Анђела и Милана ишли су иза њих.

– Анђела, хтела сам да ти кажем раније, али нисам могла да пронађем праве речи и тренутак. Страшно ми је жао што смо изгубили твог оца... Теби је сигурно теже него нама, али сви смо на губитку... Надам се да је са анђелима – рекла је Милана, ставивши јој руку на раме, на шта је Анђела само климнула главом у знак захвалности.

Убрзо су стигли до капије. Жарко се поздравио и разменио неколико речи са ноћним чуваром, након чега их

је овај пустио у двориште. Пространо травнато двориште било је пуно дрвећа, које је са неколико статуа поред стазице направљене од калдрме чинило уређен паркић. У даљини се назирала велика стара зграда саграђена у барокном стилу. Убрзо су стигли до ње и кренули према улазу, пењући се уз широко степениште. Када су ушли, Златко је са стране видео стари витешки оклоп и застао је да га погледа.

– Хеј, историчару! Нисмо у музеју, немамо времена за разгледање експоната! Имамо посла! – викнуо је Бојан.

Попели су се још једним широким степеништем у главни ходник. На зидовима су репродукције барокних слика биле помешане са модерним сликама, уметничким фотографијама и колажима. Златко је и даље разгледао простор, трудећи се да држи корак са осталима. Анђела је то приметила, па је застала, да би он имао времена да разгледа.

– Свиђа ли ти се како је уређено? Ова зграда је била дворац до краја Првог светског рата. Између два светска рата била је зграда неке банке, а у другој половини прошлог века постала је гимназија. Мој отац је годинама радио на уређењу амбијента. Хтео је да гимназија не буде само зграда у којој људи бубају, већ да им пружи ширу перспективу света – рекла је Анђела Златку.

– Изгледа ми, Анђела, да ти ово место ипак јесте важно – рече јој Златко.

– Грешиш! Ово место ми је узело оца! Стално је био заузет њиме и колико год да је можда био добар директор, није био претерано добар отац – одговори му она.

– Ма, све ово је непотребно! Живимо у свету компјутера и паметних уређаја а не старих слика смешних мушкараца са дугим косама – одбрусио је Бојан, посматрајући слику човека у војничком оклопу са дугом косом, који показује прстом на битку у позадини.

– То је принц Еуген Савојски, чувени аустријски војсковођа. Онај бој у позадини, иза њега, представља битку за Београд, у којој је победио Турке – објаснио је Златко уљудним тоном.

– Па шта? – рече равнодушно Бојан.

– Морамо да пожуримо, време нам истиче! Рекао сам ноћном чувару да се нећемо дуго задржавати – прекинуо их је Жарко. Затим је извадио свежањ кључева и једним од њих откључао једна врата у ходнику. Увео их је у зборницу. Била је то велика просторија са високим сводом, украшена сликама и бордо завесама. Бојан се окренуо према Анђели, ставио јој је руку око струка и рекао умиљатим гласом:

– Знаш лепотице, ова просторија је некад била балска дворана. Да ли би можда хтела да заплешеш са успешним професором гимназије?

– Не, Бојане, нисам расположена – одговорила је она, склањајући његову руку.

– Хм... Мало пре ми је деловало као да имаш времена – констатовао је Бојан заједљиво, док се Анђела окренула према Златку.

– Какви су твоји утисци о школи?

– Интересантно је! Некада је све ово било направљено за грофове, то јест за племиће, а данас је на располагању свим људима – да стекну перспективу света каква је некада била резервисана само за одабране. Они су били владари, али и мецене уметника и учених људи, што вероватно значи да су тежили нечем вишем. Данас то могу и обични људи и то на месту које им је остало од племића. Мислим да је вредан циљ изборити се за то да школа остане у овој згради! Да генерације прођу кроз ове зидове и ту формирају своју личност – рекао је Златко.

– Ти племићи нису били баш тако сјајни! У подруму су имали тамницу за непослушну послугу. Пронашли смо

је пре неколико година, када смо износили гомилу накупљених ствари из подрума – додао је Бојан.

– Да ли је неко компетентан обавио истраживање и потврдио то? – упитао га је Златко.

– Није било потребе за тим! Ваљда знамо толико и сами, јер знамо опште животне ствари?! За шта би друго служила тамница? – упита га Бојан.

Секретарица Милана је прекинула њихов разговор:

– Оно су врата моје канцеларије, из које се улази у Богосавову канцеларију. Професор Жарко се још није уселио, тако да ништа из канцеларије није померано. Тамо треба да потражимо меморију!

– Морамо да пожуримо – рече Жарко, после чега је поново откључао једна врата.

Ушли су у Миланину канцеларију. Била је то мала и уредна канцеларија са орманом у којем су стајали документи. Поред ормана је био писаћи сто, украшен дрвеним иконицама и неколиким народним рукотворинама.

Из њене канцеларије прешли су у Богосавову, која је била већа. Жарко и Милана су почели да претражују сто и орман иза стола, док су остали гледали. Одједном, Милана је несмотреним потезом закачила скулптуру, која се налазила на дрвеном постољу. Скулптура је почела да пада, али ју је Златко ухватио, захваљујући брзој реакцији.

– Ух, добро је! Хвала Вам, младићу! Никада нисам волела ту статуу, али ми је свеједно драго да сте је спасли – рече Милана.

– Интересантно – насмеши се Златко, па је упита: – А зашто је нисте волели?

– То је некакав пагански бог. Ипак, Ви и ја смо хришћански народ – одговорила је Милана.

Златко је осмотрио скулптуру. Био је то мушкарац са дугом брадом, голим торзоом, огрнут око струка. На постољу скулптуре био је угравиран астролошки симбол.

– То није бог, већ титан. Титан Уран. Према митологији, њега је кастрирао његов син, титан Кронос, односно Сатурн. Уранове гениталије су пале у море и из њих се родила Венера, најлепша од свих богиња. Тај мит приказује чувена слика „Рођење Венере” фирентинског ренесансног мајстора Сандра Ботичелија – објаснио је Златко, док је враћао скулптуру на дрвено постолје.

– Очигледно, младићу, да сте добар историчар! И стало Вам је до свог града, баш као и мени, будући да потичем из старе грађанске породице. Али немојмо сад о томе, не заборавимо зашто смо овде – рече Жарко, па се обрати Милани и Анђели:

– Да ли имате неку представу где би могла да буде меморија?

– Не, мој отац је око најважнијих ствари увек био тајанствен – рече Анђела.

– То је истина. Када смо открили тамницу и тајни тунел у подруму, сви су били уплашени, или згрожени. Али не и он! Он је био фасциниран и одушевљен, као млади студент! Једном сам га питала шта је то код њега, због чега воли такве ексцентричне ствари? А он је рекао да би његову тајну могао да открије само племенити витез! Никад га нисам разумела, иако смо толико година радили заједно!

– У столу и орману нема никакве меморије! Сигурно смо нешто пропустили – рече Жарко.

– Можда су на другом месту? – рече Бојан.

– Али где? – размишљао је наглас Жарко.

– Хм... Рекли сте, Милана, да је покојни директор говорио да би његову тајну могао да открије само племенити витез? Можда је мислио на оклоп код улаза у зграду. Тако би флеш-меморија била свима испред носа, а да нико не посумња – рекао је Златко.

– Па... Време нам истиче, а немамо других идеја...

Хајде да погледамо тај оклоп – рекао је Жарко, после чега су сви пошли назад ка улазу.

Када су стигли до оклопа, Жарко је подигао визир са кациге и почео да руком опипава њену унутрашњост.

– Нема ничег – рече он.

– Можда да га полако протресемо, па ћемо чути ако је унутра флеш-меморија – предложио је Златко, што је Жарко опрезно и урадио. Али ништа се није чуло.

– У овом оклопу нема ничег, то је само стара гвожђурија, а не племенити витез! Толико о стручном истраживању – рекао је Бојан, погледавши Златка. Златко му се уљудно осмехнуо, покушавајући да га игнорише, а онда се сетио:

– Тако је, то није племенити витез, то је само оклоп! Племенити витез је човек, човек са слике! – сетио се Златко.

– Не разумем – рече Жарко.

– Постоји песма, написана за време аустријске опсаде Београда. Зове се „Принц Еуген, племенити витез”. Његову слику смо видели горе у ходнику. Сliku на којој се у позадини види баш та битка! Можда она крије некакву тајну која би нас могла одвести до меморије – изнесе Златко своја размишљања.

– Исто си мислио и за оклоп, па нисмо пронашли ништа – рече му Бојан.

– Треба да послушамо Златка, шта нас кошта? Свеједно немамо идеја, а и тамо је слика тог племенитог витеза, одмах уз степениште – укључила се Анђела у дискусију.

На Анђелино инсистирање пошли су уз степениште и дошли до репродукције портрета Еугена Савојског. Жарко и Златко су заједно пажљиво скинули слику. Ставили су је на под и наслонили на зид. Затим су почели да прегледају зид иза слике, а потом и позадину саме слике.

– Нема ничега – констатовао је разочараним гласом професор Жарко.

– Ето, шта сам рекао?! – узвикнуо је Бојан.

– Чекајте! – рече Златко и показа им на слику: – Племенити витез можда зна тајну! Погледајте како показује прстом десно од себе.

– Не разумем, показује на битку? – упита Милана.

– Да, тако изгледа. Али показује на нашу леву страну! Тамо! Тачно према оним вратима! – рекао је Златко.

– То су врата од подрума! Тамо нико не воли да силази! – узнемирила се Милана.

– Тако је, тамо нико не воли да силази. Зато је то добро место да се ту нешто сакрије! Браво, младићу! – рече Жарко Златку и поведе остале до врата.

Прво је склонио дебелу металну шипку везану катанцем, која је била додатна заштита. Затим је узео још један кључ са свежња и откључао врата. Сви су упалили светла са мобилних телефона, јер им је Жарко објаснио да су у подруму старе електричне инсталације из прве половине прошлог века и да оне нису у функцији. Док су се спуштали низ узане дуге степенице, приметили су да у подруму немају сигнала на телефонима.

– Ово место је велико и мрачно, где да почнемо да тражимо? – упитала је Анђела.

– У тамници! Овде преко дана, док има светла, долазе домари и друго особље. Али нико осим Богосава није могао да уђе у тамницу, јер је на овом његовом свежњу једини кључ од тамнице! Ово је заиста најбоље место, у целој школи, на којем би Богосав могао да сакрије флеш-меморију! Раније нисам ни размишљао о томе, али сада ми делује сасвим логично – рекао је професор Жарко.

Дошли су до врата од тамнице. То су била велика и тешка метална врата са малим прозором који је имао

решетке. Након што их је Жарко откључао, ушли су. Само је Милана остала напољу, јер се – како је рекла – није осећала угодно ни у подруму, а камоли у тамници. То је била мала просторија озидана циглама и потпуно празна. Зид у који су врата била уграђена био је необично дебео. Није било никаквог прозора. Прашина је лебдела у ваздуху, што се одлично видело на светлу мобилних телефона. Све то је стварало језив осећај...

– Морамо да опипамо зидове, можда нека од цигала може да се помери и открије неку малу шупљину. А можда морамо да пронађемо још неки траг – рече Златко и поче да опипава зидове.

– Ви сте паметан младић, сигуран сам да ћете пронаћи оно што тражимо – рекао је професор Жарко, па је наставио нешто тишим и озбиљнијим тоном: – Знате, наша професорица историје ускоро иде у пензију. Можда бисте се Ви одлично уклопили у ову школу! Такође сте и прави љубитељ свог града, чим помажете наш циљ! Ја сам, као што сам већ рекао, потомак старе грађанске породице и драго ми је да има још таквих као ја...

Златко се одједном тргнуо. Затим се, на изненађење свих, полако окренуо од зида, дошао до професора Жарка и озбиљним тоном му рекао: – Све знам!

– Не разумем – одговорио је Жарко уљудно.

Златко је лежерним покретом са рукама у џеповима направио још један корак ка професору и поновио:

– Све знам! Знаш зашто Вам је важно да пронађемо флеш-меморију!

– Младићу, заиста немамо времена за губљење! Погледајте испод оне расклимане цигле тамо – рече Жарко и показа прстом иза Златка, Анђеле и Бојана.

Када су се њих троје окренули, Жарко је ужурбано изјурио напоље, затворио врата и брзо закључао троје људи у тамници!

Анђела и Бојан су, у неверици, покушавали да отворе врата, али узалуд. Када су одустали, Златко је дошао до прозора са решеткама на средини врата и поново погледао у професора Жарка, поред којег је стајала потпуно равнодушна Милана.

– Све се уклапа! Сами сте рекли да је до одлуке о пребацивању гимназије дошло помоћу уцена и подмићивања. Ви сте главни кандидат за новог директора. Бивши директор је знао да покушавају да Вас учене, или подмите, да би изместили гимназију и дали зграду неком локалном богаташу. И открио Вам је да има доказе о томе на својој флеш-меморији – обратио се Златко Жарку, на шта је овај мирним тоном одговорио:

– Богосав је био добар директор и ментор, али тежак човек... Није имао флексибилност и осећај за реалну ситуацију. Живео је у свету апстрактних идеја. Био је својеврстан лудак. И пре његове смрти било ми је понуђено да заузем његово место директора. И да, морао сам да пристанем на то, да се гимназија измести у другу зграду. Али то је мала цена за опстанак ове школе! Знате, ти људи, богаташи и градски оци, они на крају увек ураде оно што су замислили. Ја сам, за разлику од Богосава, разумео да нема сврхе да им стојим на путу. И да би то могло да буде добро за мене! Исто тако и Ви, Златко, треба да разумете да нема сврхе да стојите мени на путу. То би могло да буде добро за Вас. Можете добити посао професора и пре него што наша колегиница оде у пензију. А одатле можете бити унапређени, можда чак у заменика директора. Много је отворених опција...

– Срам те било, тата те је сматрао за пријатеља! – викнула је љутито Анђела.

– Професоре, ово је неразумно! Пустите нас напоље, па ћемо причати! – викао је Бојан узнемирено.

– Жао ми је, Бојане. Милана и ја ћемо сад оставити

вас троје ту, да пронађете флеш-меморију. Сутра ујутро ћемо доћи по вас. Ти си разуман човек, Бојане. Знаш да је за тебе добро да то што пронађете дате мени! Верујем у тебе. А желим да верујем и у Ваш осећај за здрав разум, Златко. Закључаћемо и врата од подрума, тако да нема сврхе да покушавате да побегнете из тамнице! Концентришите се на то да пронађете флеш-меморију – рекао је Жарко и отишао.

Секретарица Милана је погледала Златка и Бојана кроз решетку и обратила им се: – Послушајте професора Жарка, тако је најбоље за све!

После тих речи, кренула је за Жарком.

– О, не! О, не! Шта ћемо сада?! – панично је викао Бојан, пролазећи прстима кроз зализовану косу.

– Смирите се, Бојане – рече му Златко лежерно.

– Ко си ти да ми кажеш да се смирим?! Зар не видиш где смо?!

– Обратите пажњу на ова врата! Ипак Вам је компетентно истраживање овог места могло донети прецизније одговоре од наводног знања општих ствари. Ова метална врата имају превише модеран механизам да би била направљена у деветнаестом веку. Приметио сам то чим смо ушли овде. Много је извесније да је ова просторија била трезор банке између два светска рата, а не тамница. То значи да су ова врата направљена да задрже људе споља, а не унутра – рекао је Златко и погледао ка механизму на вратима. Видео је точкић са жребовима. Окренуо га је и врата су се отворила.

– Слободни смо! – повикала је Анђела.

– Нисмо! И горња врата која воде из подрума су закључана – рекао је Бојан, па је наставио хистеричним тоном: – Не можемо побећи одавде! Ја не желим да останем без посла. Ако се замерим неком изнад себе, нећу више пронаћи тако добар посао у овом граду! Мораћу да

будем продавац или конобар! Професор Жарко је у праву, треба бити реалан! Морамо да га сачекамо до јутра и пробамо да пронађемо флеш-меморију! А и како бисмо изашли из подрума?!

Анђела је презриво гледала у Бојана, док је Златко размишљао.

– Можемо да обијемо горња врата! – предложи Златко.

– Не можемо... Чак и да обијемо браву, дебела метална шипка са катанцем је са спољне стране – објаснила је Анђела.

– А тунел? Зар у подруму нису пронашли и тунел који води до цркве прекопута? – упитао је Златко.

– Не буди луд! То је несигурно и опасно! А и морамо сачекати професора Жарка – био је упоран Бојан.

– Можете ли нам бар рећи где је улаз у тунел, Бојане? – упитао га је Златко.

– Тамо, иза оне старе полице са алатом – рече Бојан.

– У реду, пробаћу да померим полицу – рекао је Златко погледавши у Анђелу, као да очекује њен одговор, да ли жели да пође са њим.

– Анђела, чекај! Немој да идеш, остани са мном! Морамо да сачекамо професора, сигурно се може направити нека комбинација за тебе – говорио је Бојан, на шта се Анђела само окренула према Златку и упитала га:

– Можеш ли сâм да помериш полицу?

– Мислим да знам једну или две ствари о полицама са алатом – рекао је он смешкајући се.

Пажљиво је одгурнуо од зида један крај полице и отворио пролаз ка тунелу, широк око пола метра. Видео је тунел. Био је око два метра висок, са полукружним сводом и зидовима озиданим циглом. Није било никаквих врата иза полице, само улаз у тунел. Бојан је сео на под, гледајући Златка, а Анђела је на полици са алатом

пронашла батеријску лампу.

– Ја ћу нам осветљавати пут овим, да уштедимо батерије мобилних телефона – рече она.

Док су улазили у тунел, Златко се још једном осврнуо ка Бојану и осмотрио га. Бојан је седео на поду своје тамнице; рукави на елегантно сивој кошуљи били су засукани, а раније зализана коса деловала је рашчупано. Размишљао је о јадној људској прилици пред собом и схватио је на шта је професор Крстић мислио када је рекао да неке околности могу да учине антисистеме трајнијима. Разумео је да управо гледа у једну такву околност. То је празан и бесциљан човек, који ће пристати да добровољно седи у тамници, како би извукао неку корист. Или бар да не би изгубио оно што већ има. О идеологијама антисистема испричано је тако много, а о овој јадној појави испричано је тако мало.

„Шта покреће неког попут Бојана? Зашто је он такав? И како људи попут њега чине носећи стуб било ког антисистема? То ће ми бити тема за књигу! То је моја лична сврха: да разумем и поделим то са другима! Лоше искуство које сам имао у градској управи овог је момента постало добро искуство, јер ми је дало одличан унутрашњи увид о овој појави! Ништа није беспотребно, све једном добије свој смисао” – мислио је Златко.

А онда га је Анђела прекинула у размишљању, ухвативши га за руку. Схватио је да је време да крену у непознато. Јер нема другог излаза.

Ушли су у тунел, широк око метар и по, држећи се за руке. Златко је ишао први, а Анђела је ходала иза њега и осветљавала пролаз лампом. После десетак метара дошли су до степеница, које су водиле ка доле. Тек када су се њима спустили, Златко је помислио да ово можда и није била тако добра идеја... Овај тунел био је направљен док још нису постојали аутомобили, нити камиони тешки

неколико тона. Данас они свакодневно пролазе путем изнад тунела. Шта ако је тунел урушен? Шта ако се уруши на њих двоје? Осетио је тескобу, која је била више од благе клаустрофобије или обичног непријатног осећаја... Схватио је да је овај тунел сада цео његов свет! И није могао да зна шта га чека на крају. Али погледао је у Анђелу. Било му је драго што је и она део тог малог света, јер га је чинила лепшим. И наставио је даље.

После неколико минута дошли су до степеница које су водиле ка горе. Када су се попели, видели су да их само неколико метара дели од мермерног зида.

– Слепи пут?! – упита Анђела.

– Не, није. Погледај! Мермерни зид има металну ручку. А на поду су полукружни трагови, по којима се види да зид може да се помери ка унутра! – говорио је Златко, показујући трагове клизања на поду.

Повукли су ручку заједно и мермерни зид се померио за неколико сантиметара.

– Морамо да наставимо! Тешко је, али то су некаква врата – био је упоран Златко.

Уз изузетан напор, успели су да отворе врата довољно да могу да прођу једно по једно. Златко је прошао први, а Анђела за њим. Следећег тренутка обрели су се под високим сводом празне цркве. Иако је била ноћ, у цркви није био потпуни мрак. Разнобојни витражи са ликовима светаца блистали су на јакој месечевој светлости.

– Интересантно! Никада нисам волела цркве, али сада кад смо побегли са оног ужасног места, овде се некако осећам као код куће – рече Анђела, па потом упита: – Шта ако смо и овде заклључани?

– Црква је место увек отворено за све људе, бар у теорији. Хајде да проверимо да ли је тако и у пракси – одговори Златко.

Пошли су до главних врата цркве. На њихово

одушевљење, врата су била откључана. Изашли су, прошли кроз порту и убрзо поново били на улици!

Златко је скинуо тамносиви сако и понео га даље у руци.

– Није ми јасно! Како си знао да је професор Жарко тражио татину флеш-меморију зато што су на њој докази који разоткривају њега? – упитала је Анђела, док су ходали трогоаром.

– Зато што ме је у моменту подсетио на моју колегиницу Татјану и моје бивше колеге из градске управе. Не знам како бих то објаснио... Не знам ни да ли сам ја прави човек, који би могао то да објасни...

– Пробај!

– Видиш, мислим да сви људи на неком нивоу желе да имају своју личну сврху, која их испуњава. Када одустану од ње, замене је неким инстант стилем. И онда све људе посматрају кроз свој стил, да би дали себи на важности. Такође, постају празни, хладни, прорачунати људи, који гледају само своју корист! За моје бивше колеге из градске управе тај је стил била нека идеологија, која се може истаћи на челу. За Татјану је то стил породичне жене, за Милану стил религиозне жене из народа. За Бојана је то стил успешног човека, а за Жарка стил старог грађанина. Тиме што је превише истицао свој стил и посматрао друге кроз њега, сâм се разоткрио као хладна, прорачуната особа, која само гледа своју корист – објаснио јој је Златко.

– Мој отац је имао свој циљ, колико год да није био савршен отац. А имао је и исто такво одело – рече Анђела, показујући на лого сребрне руже на унутрашњој постави Златковог сакоа.

– Заиста? Да ли је сахрањен у том оделу?

– Не, одело је још у стану. Мама је однела његово тело из болнице и сахранила га је у селу у којем су њих двоје одрасли. Зашто би био сахрањен у том оделу?

– Зато што је та сребрна ружа лого радње која прави одела за вечни починак, одела која су намењена томе да људи у њима буду сахрањени. Знаш, овај... Ја сам вечерас купио своје одело, на препоруку свог старог ментора да у тој радњи могу купити приступачно одело. И док сам ишао из радње кроз гробље, срео сам тебе. Ја заправо радим као обичан продавац у продавници алата. То је мој посао у приватном сектору.

– Стварно? А вечерас си одбио посао професора историје у гимназији?

– Док сам радио у градској управи, већ сам био прошао кроз тај свет људи са комбинацијама и стиловима, који се бахато боре за опстанак. Знам да ту није моје место. Научио сам све лекције које су ми биле потребне и не морам да их обнављам. Имам свој посао од којег обезбеђујем пристојну егзистенцију. Временом ћу пронаћи бољи. И имам лични циљ: да као историчар напишем књигу о веома важној теми. Изгледа да друштвене и класичне науке ипак јесу важне у модерном технолошком свету!

– Имаш ли издавача?

– Не, мислим да ћу сам објавити електронску књигу.

– Зар твоја породица и пријатељи не би били разочарани тиме што си одбио посао у гимназији, да би писао књигу?

– Изгледа да ћу морати да их разочарам.

– Делујеш задовољан собом.

– И јесам. Одела и стилови не чине човека. Већ његова лична сврха. Она чини разлику између човека и будале. Ово одело, са културним моделом који иде уз њега, само по себи није важно. Оно је ту само да сачува човекову сврху од разбојника – рекао је Златко смешкајући се, а онда је одједном узвикнуо: – То је то!

– Шта је било? – упитала је изненађено Анђела.

– Морамо да одемо до твог стана! Знам где је флеш-меморија твог оца!

Непуних пола сата касније дошли су у Анђелин стан. Анђела је повела Златка у собу покојног оца и показала му очево одело са логоом сребрне руже. Он га је пажљиво прегледао и из унутрашњег џепа извадио љубичасту флеш-меморију!

Затим су пошли у њену собу и укључили меморију у Анђелин компјутер. Она је седела за компјутером, док је он сео на кревет.

– Да, ту су татини дневници! А ту су и снимци екрана Жаркове електронске поште. Забележени су његови договори са градским оцима – да он постане директор, а да се школа пребаци у стару зграду суда – констатовала је Анђела.

– Морамо то да објавимо – рекао је Златко.

– Не брини! Прекопирала сам податке на свој компјутер и шаљем их неким пријатељима, који ће их објавити.

– Да ли су ти твоји пријатељи новинари?

– Ха, молим те, не буди смешан! Они су хакери. Информације из татине меморије већ ће кружити интернетом када вест о школи буде објављена у локалним медијима – рекла је задовољно Анђела.

– Добро је, нека буде тако – сложио се Златко.

– За сваки случај, ти чувај ово код себе – рече Анђела и даде Златку љубичасти флеш-диск.

– Ја да чувам то?!

– Да, ти. Тата је био у праву! Само је племенити витез могао да открије његову тајну. Ко би боље чувао татину меморију од тебе?

– У реду – сложи се Златко и узне флеш-меморију.

– Знаш... Кад постанеш независни аутор и издавач електронске књиге, сигурно ће ти требати веб-сајт. Ја бих

могла да ти направим један – говорила је Анђела, док је седала на кревет поред Златка.

– Значи да ћемо бити у контакту? – упитао ју је.

– Сигурно хоћемо!

Аутор: Милош Павков

Година објављивања: 2021.

www.milospavkov.net

Лектор: Наташа Радуловић Белобабић

Регистровано и заштићено:

<https://www.copyrighted.com/work/vUbT82dzaCPuQBoj>